

МІКОФЛОРА ЗЕРНА СПЕЛЬТИ

Ключевич М.М., кандидат сільськогосподарських наук
Житомирський національний агроекологічний університет

Спельта є однією з найдавніших зернових культур в рослинницькому арсеналі людства. За часів Римської імперії вона відігравала значну роль у харчуванні як в Європі, так і в Середній Азії. Згодом її посіви зменшились, проте в останні десятиріччя увага до вирощування культури значно зросла. Спельту культивують у Німеччині, Італії, Франції, Чехії, Угорщині, Словаччині, Польщі (Andruszczak S. et al., 2011). В Сполучені Штати вона потрапила наприкінці дев'ятого сторіччя (Martin J.H., 1938). На території сучасної України спельта вирощувалась ще за часів неоліту (Балаоушевич Т.А. та ін., 2011).

Triticum spelta L. (пшениця спельта) є гексаплоїдним видом пшениці. В першу чергу культура привертає до себе увагу селекціонерів, оскільки має ряд корисних ознак: адаптивність до несприятливих умов середовища, високий вміст білка (до 25%) та клейковини в білку (до 40%), стійкість до надлишкового зволоження, цінність для дієтичного харчування (Нінієва А.К., 2012). хороші харчові та кормові якості (Шелепов В.В. та ін., 2004; Wojnanska T., Francakova H., 2002; Подпратов Г.І., Ящук Н.О., 2013). Зерно спельти може використовуватись як альтернативна сировина для виробництва спирту (Швабюк О.В. та ін., 2011). Разом з тим, невисока урожайність, складність обмолоту, відносно довгий вегетаційний період є тими факторами, які перешкоджають значному поширенню культури.

Метою наших досліджень, проведених протягом 2012-2014 рр. було визначення мікофлори зерна спельти. Матеріал для фітопатологічного аналізу відбирали на дослідному полі Житомирського національного агроекологічного університету, у ПП «Галекс-Агро» та інших наукових, навчальних і сільськогосподарських підприємствах різних форм власності Житомирської, Черкаської та інших областей. Досліджували мікофлору зерна сортів вітчизняної (Зоря України, Європа) та закордонної селекції. Рівень інфікованості зерна грибами визначали згідно з ДСТУ 4138-2002.

Встановлено, що у 2012 році рівень внутрішньої інфекції грибною етіологією досягав 48 %. Домінуюче положення займали гриби роду *Alternaria* Nees (19 %). Дещо рідше зустрічалися гриби роду *Nigrospora* Zimm (14 %). Гриби роду *Fusarium* Link виявлено на 4% зерен. Рівень колонізації насіння грибами родів *Bipolaris* Shoemaker та *Cladosporium* Link не перевищував 1 % та 2 % відповідно. Крім того, на аналізованих зернах виявлено розвиток стерильного міцелію (8 %).

Аналіз внутрішньої інфекції зерна спельти, зібраної у 2013 році, показав, що частка колонізованих грибами зерен була нижчою, порівняно з попереднім роком і становить 32 %. Питома частка грибів роду *Alternaria* знову ж таки була найбільшою (23 %). Гриби роду *Fusarium* виявлено в 6 % випадків. Частота

ізоляції грибів родів *Penicillium* Link, *Cladosporium* та стерильного міцелію не перевищувала 1 %. Грибів *Nigrospora* sp., які у 2012 році займали помітну частку в патогенному комплексі зерна, виявлено не було.

Кліматичні умови 2014 року сприяли розвитку на зерні спельти патогенів родів: *Alternaria* Nees, *Fusarium* Link, *Episoccum* Link. тощо.

Враховуючи зростаючий інтерес до спельти як до сировини для виготовлення дієтичного харчування виникає необхідність постійного контролю за якістю зерна та рівнем його контамінації патогенною мікофлорою.